

gari præceptis naturalibus et divinis, imo etiam legibus humanis, quod principium in materia de Legibus ostenditur; secundum est, transgressionem præcepti in materia gravi esse peccatum mortale, quod in materia de Peccatis late ostenditur, et ex sequentibus testimoniis fiet manifestum. Tertium est peccatum mortale non posse simul esse cum charitate, quod non solum est verum de multitudine peccatorum, vel de aliqua specie peccati, sed de omnibus et singulis peccatis mortalibus, quod est de fide certum, et ex ipso nomine, et ratione peccati mortalis est evidens; nam illud est peccatum mortale quod facit hominem reum æternæ pœnæ, et consequenter, quantum est de se, privat hominem beatitudine æterna; ergo etiam privat gratia, et consequenter charitate, quia gratia facit dignum vita æterna, et Dei amicum. Et ideo supra ostensum est peccatum mortale et gratiam ex natura rei repugnare, et hoc docere voluit Jacobus, cum dixit capite secundo: *Qui in uno offendit, factus est omnium reus*. et Paulus 1 ad Corinth. 6: *Nolite errare; neque fornicarii, etc., regnum Dei possidebunt*, et ideo, ad Romanos primo, dicit: *Revelatur ira Dei super omnem impietatem*, etc. Ac denique Christus, Matth. 19: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*, non unum vel aliud, sed omnia. His vero addendum est quartum principium, nimurum, habitus gratiæ non determinare voluntatem, ut illis ex necessitate utatur, quia non privant illam sua libertate, ut est de fide et per se evidens; nam, sicut aliis habitibus, ita etiam infusis utimur, cum volumus. Et ideo justus, licet charitatem habeat, non semper amat, et licet habeat fidem, non semper considerat; hinc ergo est ut facile peccare possit et amittere gratiam. Et hanc fere rationem adduxit in hoc punto D. Thomas 2. 2, quæst. 24, art. 11, et quæst. 2 de Verit., et alias quæst. unic. de Charitate, art. 12, et latius quarto contra gentes, cap. 70, ubi de charitate eamdem quæstionem tractat, sicut tractatur a Magistro et aliis Theologis in 3, dist. 30 et 31, qui in hoc dogmate fidei convenient, et in re idem est de gratia, ut ex dictis constat. Tandem confirmari potest, quia nisi ultra habitus infusos detur actualis motio Dei et prævention, non est sufficiens homo ad non peccandum per solos habitus infusos, ut constat ex dictis lib. 2 de necessitate gratiæ actualis, et libro præcedente tractando de perseverantia dono.

13. *Corollarium*. — Atque hinc obiter infer-

tur hanc veritatem, regulariter loquendo, in omnibus justis, quamdiu in hac vita vivunt, locum habere, et non licere aliquos excipere, nisi ex speciali privilegio confirmationis in gratia. Imo etiam de illo jam diximus non facere hominem impeccabilem, sed non peccantem. Unde cum proportione sit ut non faciat gratiam inammissibilem, sed solum faciat ut non amittatur. Et hæc ipsa gratia confirmationis non est debita, neque promissa generaliter, et ideo nullus sine temeritate potest de se vel alio præsumere habere gratiam nunquam amittendam, dum vivit, nisi id speciali revelatione dicatur, ut Concilium Tridentinum supra dixit.

14. *Satisfit fundamentis Joviniani erroris.* — *Loca Joannis explicantur*. — Ad fundamenta contrariae sententiae respondendum superest. Et quidem citata verba Joannis fuse tractat Hieronymus, lib. 2 contra Jovinian., a principio, et Dialog. 1 contra Pelag., aliquantulum a principio, et in summa respondet sensum illorum verborum: *Qui manet in eo, non peccat*, esse compositum, id est, quamdiu in eo manet, non peccat, quia repugnat hæc duo esse simul, manere in Deo, et peccare, saltem ex lege ordinaria, et ex natura rei. Et ita exponuntur verba sequentia: *Et omnis qui peccat, non videt, nec cognovit eum*. Ubi non est sensus, nunquam novisse vel cognovisse illum, nec etiam quod peccatum veram Dei cognitionem aut fidem excludat, sed quod ille qui peccat, quando peccat, non habeat practice dignam de Deo existimationem et actualem considerationem, unde sit ut a Deo avertatur, et in eo esse desinat, licet antea in Deo maneret. Et in hunc sensum trahi possunt verba Augustini, libr. de Perfect. justit., c. 18: *Intelligendum arbitror, quia renovatio perficienda videt et cognoscit, infirmitas vero absumenda non videt neque cognoscit eum*. Id est, quando justus in hac vita ita se gerit ut renovetur de die in diem, tunc videt Deum, non clara visione, sed debita consideratione fidei vivæ et practicæ; quando vero infirmitate abducitur, tunc non videt, utique opposito sensu. Priora autem verba aliter exponit Augustinus, tum ibi, tum etiam lib. de Nat. et grat., cap. 14, et lib. 1 de Peccatorum merit. et remiss., c. 8, in sensu, ut ita dicam, formali, nam qui natus ex Deo, secundum quod a Deo natus est, non peccat, id est, per gratiam non peccat, quia non potest esse mali principium, sed secundum suam infirmitatem et libertatem operans peccare potest. Vel ali-

ter, et in idem redit, si se subdat gratiæ motioni et inclinationi, non peccat, potest autem subtrahere se, et non placere Deo, et ideo gratiam ejus amittere. Aliam expositionem refert idem Augustinus, lib. 4 contra duas epistolas Pelag., et ex Ambrosio, libro primo in Isaiam, ut illa priora verba intelligentur de nativitate ex Deo consummata et perfecta, qualis erit in gloria; nam sic natus non peccat, et consequenter subsequentia verba: *Qui peccat, non videt eum*, intelligentur etiam de visione beata, quem sensum magis indicant verba Augustini ex altero loco citata. Verumtamen locus ille Ambrosii in operibus ejus nunc non invenitur, et sensus certe contextui non quadrat.

15. *Non peccat dupliciter explicatur*. — Priors ergo duas expositiones probabiliores sunt; est tamen notanda differentia; quod enim ait Joannes, *non peccat*, dupliciter potest exponi, scilicet, de peccato veniali, vel mortali. Intellecta ergo illa sententia de peccato simpliciter, utique veniali, non habet locum prior expositio, quia justus etiam in sensu compósito potest venialiter peccare, quia veniale peccatum non constituit hominem injustum, aut Deo inimicum, ut Concilium Tridentinum in locis allegatis docet. Et hoc videtur voluisse Augustinus in posterioribus locis. Probabilius autem videtur locutum esse Joannem de peccato mortali in illa sententia, ut exposuit Augustinus, tract. 5 in illam epistolam, nam et altera pars ejusdem sententiæ multo proprius et facilius de peccato mortali intelligitur; non est autem verisimile aliter in priori parte quam in posteriori ejusdem sententiæ esse locutum; tum etiam quia in secundo testimonio, ubi illa prior sententia repetitur, additur ratio: *Peccatum non facit, quia semen illius in eo manet*. Quæ ratio et confirmat priorem expositionem de sensu compósito, et de peccato mortali optima est, ad veniale autem non ita accommodatur.

16. *Nec potest peccare ab Augustino expeditur*. — Altera vero pars illius secundi testimonii, *nec potest peccare*, varie exponitur. Augustinus, de Natura et grat., c. 14, ita exponit: *Non potest*, id est, non debet peccare. Sed obstat, quia illo modo non solum natus ex Deo, sed etiam non natus et ini quis non potest, id est, non debet peccare, cum tamen speciale aliquid tribuat Joannes natus ex Deo, maxime cum rationem addat: *Quoniam ex Deo natus est*. Posset vero dici filios Dei ex illo titulo speciali teneri ad non

peccandum, quia ex Deo nati sunt, et ideo non posse, id est, non debere peccare, non solum ex illo generali titulo quo nemo peccare debet, sed speciali obligatione quæ veluti quædam moralis impossibilitas debet a justo aestimari. Aliter idem Augustinus, lib. 2 de Peccator. remis., cap. 7, illa verba intelligit de potentia peccandi, quæ per gratiam inchoatur, et in patria consummatur. Sed ut hæc doctrina possit ad convenientem expositionem accommodari, necessario reducenda est ad alteram ex duabus supra positis. Nam gratia repugnat peccato, et ideo qui per gratiam ex Deo nascitur, in se recipit aliquid repugnans simul cum peccato, et ideo non potest peccare in gratia permanendo, vel quia per ipsam gratiam inclinatur omnino ad non peccandum, et sic inchoatur in illo quædam impotencia peccandi, non simpliciter, sed si operari studeat ut filius Dei, vel quatenus ab Spiritu Sancto movetur ad non peccandum, ut ait D. Thomas citatis locis. Unde adjungit Augustinus, in spe recipere justum per gratiam impeccabilem simpliciter, quæ consummabitur in gloria. Hoc vero ultimum magis est ab Augustino subtiliter additum, quam in verbis fundatum, vel ad expositionem necessarium.

17. *Expositio alia*. — Aliter potest exponi secundum aliam regulam, quod interdum Scriptura vocat impossibile quod est difficile, et ita natus ex Deo non potest peccare, quia, considerata efficacia gratiæ, et auxiliariorum quæ illam comitantur, difficile appareat, quod possit justus a Deo illuminatus iterum subjici peccato. Sed hoc durum est, quia in hominibus tanta est infirmitas carnis, ut non obstante gratia, præsertim habituali, facilime peccent. Magisque posset ita exponi tertium testimonium: *Qui natus est ex Deo, non peccat*, id est, non tam facile peccat, *quia generatio Dei conservat illum*, utique adjuvando multum ad cavenda peccata, quamvis homo libertate sua possit illi resistere, et sapius resistat. Bernardus autem, serm. 1 Septuagesim., et serm. 23 in Cantic., hæc ultima de predestinationis specialiter intelligit. Sed est mystica expositio, alioqui enim magnam vim facit litteræ, dum per divinam generationem predestinationem intelligit, et quia sic natum ex Deo exponit non peccare, non quia re ipsa a peccatis semper abstineat, seu quia illi non imputantur (ut ipse loquitur), sed quia non ita peccat ut propter illa peccata sit damnatus; utrumque autem est satis violentum. Et

præterea sententia Joannis sic non haberet locum in justis præscitis, et haberet in prædestinatis etiam pro illo tempore in quo regnati non sunt vel justificati. Prior ergo expositio facilior est, et illa melior, quod natus ex Deo, quantum est ex vi talis nativitatis, non peccat, quia gratia de se peccato resistit, et ita conservat illum : *Ac si diceretur* (ait D. Thomas dicto cap. 70) : *Justus non committit injustitiam, vel, sicut vulgi sermone dicitur, virum nobilem nihil abjectum vel humile cogitare.*

18. *Testimonia alia Scripturæ solvuntur.* — Alia Scripturæ testimonia non habent difficultatem, nam verba Canticorum solum commendant efficaciam amoris et charitatis, si homo illa uti velit; non vero dicunt hominem cogi semper ad utendum charitate, ne tentatione vincatur. Ita fere Gregorius ibi, et Ambrosius, lib. de Jacob et vita beat., capite septimo, et super Psalm. 118, Octonar. 21, ad illa verba : *Pax multa diligentibus nomen tuum.* Et optime Chrysostomus, homil. 43 in primam ad Corinthios, loquitur de amore Dei erga justificatos, docens nullas res adversas hujus vitæ impedire posse quominus charitas Christi erga justos pro modo et efficacia sua effectum consequatur. Ex quo non sequitur eos non posse peccare, sed solum sequitur vel quod ex parte Dei nunquam destituentur auxilio ut non peccent, si velint, quo modo illa verba ad omnes a Christo redemptos, sive prædestinati sint, sive non sint, extendi possunt; vel certe si de solis electis sit sermo, solum sequitur eos non posse in sensu compósito ita vinci a peccato, ut in eo usque ad mortem perseverent. Si vero locus ille intelligatur de charitate hominis ad Deum, ut Augustinus solet illum exponere, in eo solum explicat Paulus vim et efficaciam charitatis, et propositum efficax, quod et ipse habebat, et omnes justi habere debent, non vero dicit illud propositum esse immutabile, ut eleganter exponit Augustinus, lib. 1 de Moribus Ecclesiæ, cap. 11, et serm. 16 de Verbis Apostol., cap. 8 et 9. Unde quod Paulus subdit : *Certus enim quod neque mors, etc., non ideo dictum est quia charitas non possit amitti, sed, si in propria persona loqui intelligatur, ex certa revelatione speciali quam habebat, id dicere potuit; si vero generatim loquatur etiam in persona aliorum, loquitur de certitudine spei, et subintellecta conditione, si per nos non steterit, sicut in præcedenti libro exposuimus. Denique locus 1 Cor. 13 omnino*

extra sensum Apostoli adducitur; dicit enim Paulus charitatem non excidere, non quia hic peccando amitti non possit, sed quia perseverando in illa usque ad mortem, illa non evanescatur quoad substantiam suam, sed in statu gloriæ perficitur. In hoc enim illam a fide, spe et similibus donis distinguit, ut ex textu est manifestum.

19. *Patres exponuntur.* — Ad Patres eadem fere sunt responsa. Circa primum vero, ex verbis Augustini, imprimis animadverto illam epistolam ad Julianum, quam Gratianus citat, non inveniri, sententiam autem ipsam repperiri in lib. de Salutaribus document., cap. 7, qui inter apocryphos habetur in tom. 4 operum D. Augustini, unde facile posset illud testimonium tanquam carens auctoritate repellere. Nihilominus Gratianus, in dict. d. 1 de Pœnit., § 3, exponit charitatem deficientem non esse veram, id est, non esse perfectam et consummatam. Alter Glossa ibi exponit non esse veram quoad efficaciam, quia non perducit ad regnum, licet sit vera quoad essentiam. Quæ fuit expositio Magist., in 3, d. 31, cap. 2, quam ibi Bonaventura circa litteram secundo loco posuit. Sed quam ponit priori loco adhibet semper D. Thomas citatis locis, et probabilior videtur, nimurum, charitatem, id est, amicitiam quæ deserit potest, utique ex se, et ex vi motivi, seu modi diligendi, non esse veram charitatem divinam et infusam, nam vera charitas de se non potest deserit, licet ex mutabilitate subjecti deserit contingat. Nam charitas vera habet firmum propositum nunquam deserendi amicum, et quantum est ex se postulat ut in illo proposito perseveretur, et hoc satis est ut sit vera, licet homo possit ex libertate sua propositum mutare. Quæ expositio et verissimam doctrinam continet, et non infert vim verbis, sicut prior, et est consentanea auctori illius libri putato Augustino, sic enim ait : *Licet me mutationis locus longe tulisset a robus corpore, sed nullatenus charitate, quia charitas quæ deserit potest, nunquam fuit vera, id est, amicitia, quæ ex loci præsentia, vel distantia, vel aliis humanis conditionibus pendet, non est vera charitas.*

20. *Hieronymus et alii explicantur.* — *Prosper explicatur.* — Et similis sententia in eodem plane sensu invenitur in Hieronymo, epistol. 41 ad Ruffinum, quam sic concludit : *Fulgeat cui libet auro, et pompaticis ferculis corrusca ex sarcinis metalla radient. Charitas non potest comparari. Dilectio pretium non habet.*

*Amicitia quæ desinere potest, vera nunquam fuit. Quæ desinere (inquit) potest, quia fundatur in rebus quæ desinere possunt, utique in divitiis et splendore humano; talis enim non solum vera charitas non est, sed nec vera amicitia. Atque eodem modo exponenda est sententia Ambrosii ibi secundo loco posita; vocat enim charitatem simulatam vel otiosam, illam quæ, temporalibus commoditatibus innixa, fratres in necessitatibus deserit. Unde subdit : *Hæc vera charitas est, si, sua utilitate contempta, ejus curam agat quem diligere se profitetur.* Similiter ad Prosperum respondet D. Thomas, in dicta quæstion. de Charit., art. 12, ad 4, loqui de charitate secundum potestatem charitatis, seu quantum est ex parte ipsius, sic enim invincibilis fit, si tamen operans ab illius actione non desistat. Unde etiam exponitur optime Prosper de actuali dilectione charitatis, et sic dicit esse rectam voluntatem, ab omnibus terrenis rebus aversam; cum vero ait, *juncta Deo inseparabiliter, recte intelligitur quasi objective seu effective, quia cupidus inhaerere inseparabiliter, et eodem modo dicitur, corrupti nescia, etc.* Cum vero de illa dicitur : *Cum qua nec potuit aliquis peccare, si illud cum qua dicat cooperationem ejus, per se clarum est; si vero etiam concubitiam dicat, sensum compositum facit, juxta supra dicta, et respectu actualis dilectionis magis proprie et quasi formaliter dicitur.* Et hoc totum in posteriori loco satis idem Prosper exposuit, cum dixit eum, qui vere diligit, facile peccato resistere.*

21. *Indicatur mens Augustini, secundo loco citati.* — Sensus item Augustini, in verbis citatis ex tractatu octavo in prima epistola Joannis, longe alius est a præsenti instituto; non enim tractat de duratione vel incorruptione charitatis, sed de rectitudine operum quæ ab illa procedunt; nam eadem externa opera bene et male fieri possunt juxta intentionem operantis, et ideo ait : *Redi ad conscientiam tuam, ipsam interroga. Noli attendere quod floraret foris, sed quæ radix est interna. Radicata est cupiditas, species esse potest bonorum factorum, vere opera bona esse non possunt. Radicata est charitas, securus esto, nihil mali procedere potest,* utique a radice charitatis. Alia autem verba : *Habens charitatem, criminaliter peccare non potest,* quæ Gratianus tribuit Augustino, in Hom. 8, ex 50, nescio unde illa intulerit, quia nec talia verba ibi formaliter inveniuntur, neque ex illis quæ ibi habentur inferuntur. Nam verba Augustini sunt :

Radicata est charitas, securus esto, nihil mali procedere potest, utique a radice charitatis. Alia autem verba : *Habens charitatem, criminaliter peccare non potest,* quæ Gratianus tribuit Augustino, in Hom. 8, ex 50, nescio unde illa intulerit, quia nec talia verba ibi formaliter inveniuntur, neque ex illis quæ ibi habentur inferuntur. Nam verba Augustini sunt :

quod illo saltem modo corrumpi non possit. Jam vero an talis desitio dicenda sit violenta, et præternaturalis omnino qualitatæ gratiæ vel charitatis, quæstio esse potest de modo loquendi. Nam quoad rem pendet ex alia quæstione, an peccatum physice expellat charitatem, vel tantum moraliter, quam infra tractabimus. Nunc ergo dicimus charitatem duos habere status, viæ et patriæ, et in priori esse corruptibilem ex parte subjecti, licet de se non habeat principium corruptionis, in futuro vero statu futuram esse simpliciter incorruptibilem. Rationem reddit D. Thomas supra, terminis philosophicis, quia in hoc statu non replet totam subjecti capacitem, utique quia non necessitat illud ad actualem Dei amorem ex defectu claræ visionis Dei; inde enim fit ut, cessante actu ipsius et intellectu non plene considerante, per peccatum expelli possit. In patria vero replebit capacitem subjecti in sensu contrario, et ideo ita firmabit voluntatem in bono, ut peccare non possit, ac proinde nec ipsa corrumpi. Quæ ratio supponit charitatem non posse amitti nisi peccando, quod est verissimum, quia dona Dei sunt sine poenitentia, et ideo sine causa ex parte subjecti non desinit illa conservari; nulla autem alia dispositio est contraria gratiæ ex parte subjecti, nisi peccatum. Quod autem peccatum criminale repugnet charitati, jam est in superioribus ostensum; modum autem repugnantiae in sequentibus explicabimus.

24. *Confirmationes diluvuntur.*—Unde patet etiam responsio ad primam confirmationem, nam primo non recte æquiparatur qualitas gratiæ cum substantia, quia, ut dixi, gratia, eo ipso quod est in subjecto, non annihilatur, sed corruptitur esse gratum, manente subjecto; substantia autem per se incorruptibilis et simplex non potest desinere nisi per annihilationem, et ideo non est pars ratio. Nec annihilation esset conveniens punitio, quia hæc debet versari circa subjectum quod alicujus mali sit capax, et ideo magis punitur homo privatione charitatis quam privatione totius esse. Nec etiam est verum, gratiam non habere contrarium, nam peccatum mortale vere illi opponitur, sive oppositio sit physica, sive moralis; hæc enim posterior maxime in hoc negotio consideratur. Ad secundam rationem, respondeatur esse diversam rationem luminis glorie et visionis beatæ, quia in illis non habent locum illi duo status quos distinximus, quia per se ab intrinseco consti-

tuunt hominem in statu beatitudinis, et secum connaturaliter afferunt necessitatem actualiter recte considerandi, et ideo quoad incorruptibilitatem gratiam ipsam et habitualem charitatem superant.

CAPUT II.

UTRUM GRATIA SEMEL HABITA NUNQUAM ITA AMITTATUR, QUIN ALIQUANDO TANDEM RECUPERERETUR AC SEMPER DURET?

1. *Hæresis Wiclephi.*—In hoc capite alia hæresis explodenda est, quæ docuit gratiam semel comparatam non posse ita amitti quin iterum in hac vita recuperetur, etiam cum perseverantiae munere pro aliquo vitæ tempore usque ad mortem. Hæc hæresis tribui solet Wiclepho. Dixit enim gratiam in solis prædestinatis esse posse, reprobos autem nunquam posse esse vere justos. Ita de illo hæretico refert Waldens., tom. 2, c. 160, qui consequenter dixit omnia peccata prædestinati esse venialia, et omnia reprobi esse mortalia, ut idem refert cap. 55. Et quamvis hi errores in illis 45 damnatis a Concilio Constantiensi, sess. 8, non continentur, ibidem tamen dicitur plures alios articulos erroneos in illius libris repertos esse, quos Waldensis legit, et dubitari non potest quin fideliter referat. Unde in eodem Concilio, inter articulos Joannis Hus invenientur aliqui errores his similes, licet cum magna obscuritate et contradictionis specie. Nam in primo dicitur Ecclesiam tantum esse congregationem prædestinatorum, et in secundo dicitur prædestinatum nunquam esse membrum diaboli, ex quo aperte sequitur nunquam esse in statu peccati, sed in gratia. E contrario vero dicitur in tertio, præscitum nunquam esse partem Ecclesiæ, et ratio redditur, quia nulla pars Ecclesiæ finaliter excidet, eo quod prædestinationis charitas, quæ ipsam ligat, non excidet. At vero in quinto additur præscitum aliquando esse in gratia secundum præsentem justitiam, et nihilominus etiam tunc non esse partem Ecclesiæ. Et e contrario de prædestinato dicitur posse excidere a gratia adventitia, et nihilominus etiam tunc esse partem Ecclesiæ, quia non cadit a gratia prædestinationis, et in sexto etiam supponit prædestinatum esse posse in gratia, et extra illam.

2. *Subterfugium detegitur.*—Quia vero in illa doctrina, et inter illos articulos quædam re-

CAP. II. UTRUM GRATIA SEMEL HABITA NUNQUAM ITA AMITTATUR, ETC.

637

pugnantia esse videbatur, ad illam vitandam videtur hæreticus introduxisse distinctionem illam gratiæ, in gratiam adventitiam et gratiam prædestinationis, in qua non explicat quæ sit illa gratia adventitia, nec intelligi potest quæ esse possit, nisi illa quæ nobis inhæret, qualis etiam est gratia sanctificans, et habitus, et actus ejus. Quod si hanc gratiam in præscito aliquando esse, et in prædestinato aliquando inveniri privationem ejus fateatur, non est nobis cum illo contentio, licet in multis aliis erret. Nam indicat prædestinationem esse formam seu gratiam justificantem formaliter hominem, et ideo gratiam sanctificantem esse immutabilem, licet non neget aliam gratiam amissibilem. Et inde etiam errat, asserendo membra Ecclesiæ sola prædestinatione constitui, et homines habentes gratiam, si præsciti sint, non esse partes Ecclesiæ, et prædestinatos semper esse partes Ecclesiæ in quocumque statu extra gratiam sint. Sed isti errores, quatenus ad formam sanctificantem attinent, in libro 7 et 8 impugnati sunt; quatenus vero spectant ad formam constituentem Ecclesiæ membra, in propria materia refelluntur, nec ad præsensem quicquam referunt. De prædestinatione autem, seu gratia prædestinationis (ut ille loquitur, cum de nomine non contendam), certum est esse immutabilem, quia non est forma sanctificans prædestinatum, nec est aliquid creatum, nec propria gratia inhærens homini, quam Augustinus, lib. de Prædestination. Sanct., cap. 10, a prædestinatione distinxit, de qua propria gratia tractamus. Unde si ille hæreticus fatetur hanc esse posse in reprobo, et ita amitti ut nunquam reparetur, licet alias male sentiat de natura vel effectu illius gratiæ, non est nunc nobis cum illo contentio quoad articulum de amissibilitate gratiæ.

3. *Sequitur Calvinus eamdem fere hæresim.*—Denique ab hoc errore parum discrepavit Calvinus; non enim dixit absolute prædestinatum non posse extra statum gratiae existere, nam potest aliquando non credere, et tunc fatetur Calvinus non esse justum, et loquitur consequenter, quia censet per solam fidem justificari. Tamen, postquam semel prædestinatus credit, et per fidem justificatus est, dicit non posse amplius ad statum injustitiae redire, quia non potest fidem amittere. E contrario vero de reprobis censet, nunquam vere justificari, quia fides justificans est proprium donum electorum. Verba Calvini refert

Bellarminus, lib. 1 de Amissione. justit., cap. 4, circa finem. In his autem omnibus non invenio aliquem qui dixerit gratiam semel habitam posse amitti, licet non in perpetuum seu nunquam recuperandam. Nam qui dicunt reprobos nunquam habere gratiam, etiam dicunt nunquam illam amittere vel non recuperare, quia nemo amittit nisi quod habet, nec recuperat aut non recuperat nisi quod habuit. Qui vero negant posse mutari prædestinatos a gratia semel recepta, simpliciter id affirmant vel per totam vitam, ut Wiclephus, vel postquam illam acceperant, ut Calvinus. Illud autem medium, scilicet, quod justi possint gratiam amittere, licet non in perpetuum, non invenio ut ab aliquo asserto referri. Tamen quia omnes illi errores extermi refutantur ex dictis in capite præcedenti, et hic error medius ab aliquo fangi potest, illum expendere et refutare necessarium est.

4. *Fundamentum hæresis Wiclephi.*—Supposito ergo fundamento fidei, jacto in capite præcedenti, gratiam habitam posse amitti, quod illa amissio non possit esse perpetua suaderi potest primo, quia semel justificatus per baptismum non potest damnari, nec privari æterna beatitudine; ergo, licet aliquando gratiam amittat, non potest illa perpetuo carere. Consequentia evidens est, quia æterna beatitudo absque gratia non obtinebitur. Antecedens autem probatur ex promissionibus factis hominibus justificatis, Marc. ult.: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit;* Joan. 4: *Qui biberit ex aqua quam ego dabo ei, non siet in æternum, sed aqua quam ego dabo ei siet in eo sors aquæ salientis in vitam æternam.* Ubi certum est per metaphoram aquæ Christum gratiam suam intellexisse. Item Joan. 6: *Qui munducat hunc panem, utique digne, vivet in æternum;* et ad Rom. 7: *Quos justificavit, illos et glorificavit.* Ex his ergo sic concluditur: divina promissio infallibiliter implebitur; ergo semel justificatus gloriam infallibiliter consequentur; ergo, licet cadat, resurget infallibiliter. Et ratio reddi potest, quia justus per gratiam consequitur jus ad gloriam; ergo non frustrabitur perpetuo illo jure propter impedimentum supervenientis peccati; ergo ad justitiam Dei spectat auferre tale impedimentum, ut jus illud persolvatur. Et ideo Paulus ad Hebr. 6 ad lapsos post justificationem dicit: *Non est injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri.*

5. *Secundum fundamentum.*—*Confirnat*